

Porušování povinnosti při správě cizího majetku

Aby šlo o naplnění zákonného znaku "poruší podle zákona mu uloženou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek" ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák., musí pachatel porušit povinnost, kterou má ze zákona upravujícího nikoli pracovní kázeň, nýbrž správu majetku nějakého subjektu odlišného od pachatele, resp. která mu byla na podkladě takového zákona uložena. Z dikce § 255 odst. 1 tr. zák. je zřejmé, že mezi zákonem, podle něhož má pachatel povinnost, o jejíž porušení jde, a správou majetku poškozeného subjektu, musí být přímý vztah v tom smyslu, že správa tohoto majetku je předmětem úpravy daného zákona. V rámci této zákonné úpravy může být povinnost týkající se správy cizího majetku vymezena obecně, např. jako povinnost spravovat cizí majetek s péčí řádného hospodáře, nebo může být vymezena s různou mírou konkrétnosti tak, že za stanovených podmínek osoba vykonávající správu cizího majetku musí ohledně tohoto majetku nebo jeho části postupovat určitým způsobem, případně nesmí se spravovaným majetkem nebo jeho částí určitým způsobem nakládat apod. Pouze porušení takové povinnosti, má-li za následek škodu na cizím majetku ve výši předpokládané trestním zákonem, je při splnění dalších podmínek trestní odpovědnosti důvodem k závěru, že jde o trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 6 Tdo 566/2004, ze dne 3.6.2004)

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném o dovolání obviněných E. K., J. M., a Ing. M. P., proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 2 T 221/2000, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se ohledně obviněných E. K., J. M. a Ing. M. P. zrušují v celém rozsahu rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, a Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 2 T 221/2000.

Současně se podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušují všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Obvodnímu soudu pro Prahu 9 příkazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 2 T 221/2000, byli obvinění E. K., J. M. a Ing. M. P. uznáni vinnými trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., ve znění zák. č. [290/1993](#) Sb., kterého se měli dopustit tím, že:

I. obviněný E. K. v době od června 1993 nejméně do 21. 9. 1994 jako ředitel pobočky Č. s., a. s., v P., schvaloval a následně podepisoval smlouvy o poskytnutí rizikových úvěrů ekonomicky spjatým skupinám dlužníků v rozporu s vnitřními organizačními předpisy spořitelny, které vycházely z Opatření Č. n. b. o úvěrové angažovanosti bank ze dne 15. 4. 1993, a to zejména přílohou B/4 organizačního řádu (nesprávně uvedeno řádku) Č. s., a. s., Městské pobočky v P. „vymezení rozsahu a odpovědnosti pracovníků spořitelny“, tím překročil svoji pravomoc poskytovat úvěry jednomu klientovi v maximální výši do 10.000.000,- Kč (nesprávně uvedeno 10.00.00,- Kč) v období od 21. 9. 1992 do 28. 4. 1994, v období od 1. 3. 1994 do 8. 5. 1994 v maximální výši 5.000.000,- Kč a od 9. 5. 1994 v maximální výši 2.000.000,-Kč, stanovené na základě rozhodnutí ředitele Č. s., a. s., v P. Takto schválil a podepsal smlouvy uvedené pod body I. 1) až 12) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (vzhledem k jejich obsáhlosti nejsou v tomto usnesení Nejvyššího soudu opakovány, a proto se na jejich konkrétní znění odkazuje), přičemž dlužníci tyto úvěry nesplácí, a tak způsobil Č. s., a. s., se sídlem v P., škodu ve výši nejméně 123.900.000,- Kč.

II. obviněná J. M. dne 12. 7. 1994 schválila a dne 14. 7. 1994 podepsala jako náměstkyně ředitele pobočky Č. s., a. s.,

v P., rizikové úvěry ekonomicky spjatým skupinám dlužníků v rozporu s vnitřními organizačními předpisy Č. s., a. s., které vycházely z Opatření Č. n. b. o úvěrové angažovanosti bank ze dne 15. 4. 1993, zejména přílohou Organizačního řádu Č. s., a. s., Městské pobočky v P. č. B/4 a Rozhodnutím ředitele Č. s., a. s., Městské pobočky v P. ze dne 11. 4. 1994, smlouvu o poskytnutí úvěru ve výši 2.000.000,- Kč J. R., bytem P., obchodním jménem J. R., IČO, přesto, že již dne 15. 2. 1994 podepsala smlouvu o poskytnutí úvěru ve výši 9.825.000,- Kč společnosti R., s. r. o., se sídlem P., IČO, zastoupenou L. R., bytem tamtéž, ačkoliv úvěry byly určeny na shodný podnikatelský záměr - nákup nemovitosti a zásob se zástavním právem ke shodné nemovitosti, přičemž dlužníci úvěry nesplácí, a tímto jednáním způsobila Č. s., a. s., se sídlem v P., škodu ve výši nejméně 2.000.000,- Kč.

III. obviněná Ing. M. P. v době od 29. 10. 1993 do 29. 12. 1993 jako vedoucí oddělení úvěrů právnických osob pobočky Č. s., a. s., v P., navrhla a následně společně s ředitelem pobočky obžalovaným E. K. podepsala smlouvy o poskytnutí rizikových úvěrů ekonomicky spjatým skupinám dlužníků v rozporu s vnitřními organizačními předpisy Č. s., a. s., které vycházely z Opatření Č. n. b. o úvěrové angažovanosti bank ze dne 15. 4. 1993, zejména přílohou Organizačního řádu Č. s., a. s., Městské pobočky v P. a rozhodnutím ředitele Č. s., a. s., Městské pobočky v P. ze dne (bližší datum neuvedeno). Takto navrhla a podepsala smlouvy uvedené pod body III. 1) až 3) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně (vzhledem k jejich obsáhlosti nejsou v tomto usnesení Nejvyššího soudu opakovány, a proto se na jejich konkrétní znění odkazuje), přičemž dlužníci tyto úvěry nesplácí, a tak způsobila Č. s., a. s., se sídlem v P., škodu ve výši nejméně 48.000.000,- Kč.

Za popsané jednání byl obviněný E. K. odsouzen podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu čtyř let. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 200.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ zmaření výkonu peněžitého trestu stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců. Obviněná J. M. byla odsouzena podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, přičemž podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněné uložen peněžitý trest ve výměře 30.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ zmaření výkonu peněžitého trestu stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho měsíce. Obviněná Ing. M. P. byla odsouzena podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněné uložen peněžitý trest ve výměře 100.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ zmaření výkonu peněžitého trestu stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání čtyř měsíců.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená Č. s., a. s., odkázána se svým nárokem na náhradu škody u všech obviněných na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podali všichni tři obvinění odvolání.

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, byl podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek zrušen ve výroku o trestu u obviněných J. M. a Ing. M. P. a u obviněného E. K. toliko ve výroku o peněžitém trestu. Dále podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud znovu rozhodl a při nezměněném výroku o vině trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. obviněné J. M. a Ing. M. P. odsoudil podle § 255 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání osmi měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu u obviněné P. v trvání dvou roků a u obviněné M. v trvání jednoho roku. Všem obviněným byl podle § 53 odst. 1 tr. zák. uložen peněžitý trest, a to obviněnému E. K. ve výši 30.000,- Kč, obviněné Ing. M. P. ve výši 15.000,- Kč a J. M. ve výši 10.000,- Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ zmaření peněžitého trestu obviněným stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání, a to tří týdnů u obviněného K., dvou týdnů u obviněné Ing. P. a jednoho týdne u obviněné M. Jinak zůstal napadený rozsudek nedotčen.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali obvinění E. K., J. M. a Ing. M. P. dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť se domnívají, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním hodnocení. Obviněný E. K. dále podal dovolání i z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., protože je přesvědčen, že proti němu bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné.

Pokud jde o dovolací důvod zakotvený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., všichni obvinění shodně nesouhlasí se závěrem soudů obou stupňů, že povinnost opatrovat a spravovat majetek Č. s., a. s., jim vyplývala ze samotné pracovní činnosti nebo pracovního zařazení a že není zapotřebí zvláštní smlouvy ke správě majetku. Jsou přesvědčeni, že nelze vycházet z obecné povinnosti zaměstnance stanovené zákoníkem práce. Rovněž namítají, že ani žádnou smlouvou jim

nebyla uložena povinnost opatrovat či spravovat majetek Č. s., a. s., a tato povinnost jim nevyplývala ani ze zákona. Obvinění E. K. a J. M. jsou přesvědčeni, že nemůže obstát stanovisko soudu prvního stupně, se kterým se ztotožnil i odvolací soud, že při stanovení výše způsobené škody nelze brát v úvahu hodnotu zástav, protože jejich funkce je pouze zajišťovací. Trvají na tom, že zástavní smlouvy byly uzavírány pro případ nesplácení úvěrů, a proto je vyloučen jejich úmysl způsobit škodu v rozsahu poskytnutých úvěrů. Při stanovení výše škody měly soudy vzít v úvahu hodnotu zástav. Pokud toto neučinily, nevypořádaly se řádně s jedním ze znaků skutkové podstaty trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., neboť zjištění, zda byla škoda způsobena a v jaké výši, je důležité pro posouzení, zda byl tento zákonný znak (způsobení škody) naplněn. Obvinění E. K. a J. M. rovněž poukázali na to, že nebyli seznámeni s vnitřními předpisy, ze kterých soudy vyvodily jejich povinnost spravovat majetek Č. s., a. s. Všichni tři obvinění rovněž poukázali na skutečnost, že po část doby, kdy byly smlouvy uzavírány, fungoval tzv. úvěrový výbor, který poskytnutí úvěru schválil nebo zamítl, takže obvinění mohli být v dobré víře, že vše odpovídá předpisům.

Obviněný E. K. spatřuje existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. ve skutečnosti, že jednání uvedeného pod body 1) - 6) výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se měl dopustit v době od 23. 6. 1993 do 19. 11. 1993. V této souvislosti poukazuje na ustanovení § 67 odst. 1 písm. c) tr. zák. s tím, že trestnost činu, pro který byl obviněn, zaniká uplynutím pětileté promlčecí doby. Konstatuje, že policejní orgán sice pojal v záznamu o sdělení obvinění ze dne 27. 11. 1998 jeho jednání jako jeden pokračující trestný čin spáchaný v období od 21. 9. 1993 do 29. 12. 1993. Podle názoru obviněného jednání spáchaná více než pět let před přerušením běhu promlčecí lhůty, a to doručením sdělení obvinění dne 3. 12. 1998, byla již promlčena. Uvádí, že policejní orgán, obžaloba i rozsudky soudů obou stupňů považují za okamžik majetkové škody datum podpisu úvěrové smlouvy nebo datum vyslovení souhlasu s uzavřením úvěrového obchodu. Namítá, že možné promlčení nebylo v průběhu celého trestního řízení jako předběžná otázka řešeno. Rovněž není zřejmé, zda v jeho případě jde o pokračující trestný čin s ohledem na zjištění soudu o formě zavinění a o nemožnosti ani předpokládat, že spořitelna požádá v budoucnu o úvěr další ekonomicky spjatá skupina dlužníků. Podle obviněného měl městský soud postupovat podle § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. a podle § 223 odst. 1 tr. ř. zastavit trestní stíhání ohledně jednání pod body 1) - 6) v rozsudku soudu prvního stupně.

Ze všech těchto v dovolání podrobně rozvedených důvodů obviněná J. M. navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 2 T 221/2000, a současně ji zprostil obžaloby. Obviněná Ing. M. P. navrhla, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002. Další postup nenavrhl. Obviněný E. K. navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, a podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil všechna další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

K podanému dovolání se ve smyslu § 265h odst. 2 věty první tr. ř. písemně vyjádřila státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství, která uvedla, že námitky obviněných jsou námitkami skutkovými, pokud polemizují se závěry soudů o povinnosti při správě cizího majetku. Tyto námitky považuje ve vztahu k použitému dovolacímu důvodu za neopodstatněné. Podle jejího názoru však nemůže obstát výrok o vině trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. proto, že soudy neučinily ve vztahu k subjektivní stránce taková zjištění, která by naplňovala přezkoumatelným způsobem zejména znaky kvalifikované skutkové podstaty. Domnívá se, že lze přisvědčit námitkám obviněných, že popisy jednotlivých útoků neobjasňují úvahy soudu o tom, že úhrnná výše způsobené škody byla stanovena jako nominální hodnota poskytnutých úvěrů jednotlivými obviněnými. Současně státní zástupkyně dospěla k závěru, že pokud byla ohledně jednotlivých úvěrových smluv uzavřena i smlouva zástavní k zajištění pohledávky, byť duplicitně, lze mít zato, že obvinění nebyli srozuměni se způsobením škody nejméně do výše hodnoty jednotlivých zástav. Ačkoliv nemovitosti sloužící k zajištění pohledávek byly nepochybně odpovídajícím způsobem oceněny a lze předpokládat, že do trestního spisu byla založena úplná dokumentace jednotlivých úvěrových obchodů, nelze ani z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně zjistit, jakou hodnotu zástavy měly.

Státní zástupkyně nesouhlasí se závěrem soudu prvního stupně, že obvinění si museli být vědomi toho, že s ohledem na vysoké úvěrové zatížení dlužníků může dojít ke vzniku škody na úkor spravovaného cizího majetku, se kterým se ztotožnil i odvolací soud, neboť jednoznačně nevypovídá o úmyslném zavinění ve vztahu k rozsahu škody zjištěné soudem. Uvádí, že není možné usuzovat na srozumění obviněných, a to minimálně do výše hodnoty zástav, případně k jejich aktuálnímu ocenění, zejména pokud byly úvěrové prostředky účelově poskytnuty i na jejich zvelebení. Podle jejího názoru nelze rovněž tvrdit, že by obvinění právem nepočítali s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si v době poskytování úvěru mohli představovat jako možný. Za situace, kdy způsobení takového následku, tj. vznik škody na cizím majetku, není jeho přímým cílem, ani jeho nevyhnutelným předpokladem,

je nezbytné, aby soud otázku vzniku škody a otázku zavinění ve smyslu ustanovení § 4 písm. b) tr. zák. náležitě objasnil. Teprve poté bude možné posoudit, zda skutkovým zjištěním soud prvního stupně přičinil odpovídající právní posouzení. Zmíněné nedostatky neodstranil ani Městský soud v Praze.

Závěrem svého vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud vyhověl dovolání obviněných a podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, a Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 2 T 221/2002. Dále aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Obvodnímu soudu pro Prahu 9 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) předně shledal, že dovolání obviněných E. K., J. M. a Ing. M. P. jsou přípustná [§ 265a odst. 1, 2 písm. a), h) tr. ř.], byla podána osobami oprávněnými - obviněnými prostřednictvím obhájců [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2, 3 tr. ř.). Dovolání obsahují i obligatorní náležitosti stanovené v § 265f tr. ř.

Poněvadž dovolání je možné podat pouze z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda námitky vznesené obviněnými lze považovat za jimi uplatněné důvody dovolání, jejichž existence je zároveň nezbytnou podmínkou pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

Podle § 265b odst. 1 písm. e), g) tr. ř. dovolání lze podat, jen je-li tu některý z následujících důvodů:

e) proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné,

g) rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Podle názoru Nejvyššího soudu nemůže obstát námitka obviněného E. K., že proti němu bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně vyplývá, že skutky, které obviněný spáchal v době od června 1993 nejméně do 21. 9. 1994, jsou součástí jediného pokračujícího jednání. Jednotlivé dílčí útoky popsané ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně pod bodem I/ 1) - 12) byly totiž vedeny jednotným záměrem, jsou spojeny stejným způsobem provedení a byly spáchány v krátkém časovém období, takže je dána i časová souvislost. Útoky také naplnily stejnou skutkovou podstatu trestného činu. Všechny dílčí útoky proto tvoří jediné jednání, které obviněný ukončil dne 21. 9. 1994. Teprve od toho okamžiku začala běžet u zmíněného trestného činu pětiletá promlčecí doba [§ 67 odst. 1 písm. c) tr. zák.], která by uplynula dne 21. 9. 1999. Jelikož obvinění bylo dovolateli sděleno pro některé tyto dílčí útoky dne 3. 12. 1998 (č. l. 1 - 4 tr. spisu) a pro ostatní dílčí útoky dne 6. 1. 1999 (č. l. 5 - 10 tr. spisu), tedy ještě před koncem promlčecí lhůty, nebyla v době zmíněných úkonů trestnost činu promlčena. Z tohoto důvodu je dovolání obviněného v části podané s poukazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. zjevně neopodstatněné.

Ze zákonem vymezeného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyplývá, že Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudu prvního eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení. V rámci tohoto dovolacího důvodu je možné namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin nebo že nešlo o žádný trestný čin. Rovněž lze uplatnit i vady spočívající v jiném hmotně právním posouzení. Důvody dovolání jsou koncipovány v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. tak, že v dovolání není možno namítat vady, které se týkají skutkových zjištění včetně úplnosti dokazování a hodnocení důkazů, neboť právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozhodnutí a blíže rozvedená v jeho odůvodnění.

Z obsahu podaných dovolání je zřejmé, že obvinění E. K., J. M. i Ing. M. P. opřeli část dovolání o námitky, které vytýkají neúplnost dokazování a nesprávné hodnocení důkazů s cílem dosáhnout takového hodnocení důkazů, které by mělo navodit změnu ve skutkovém zjištění a ovlivnit tak následnou právní kvalifikaci. Je tedy zřejmé, že se jedná výlučně o námitky skutkové povahy. Jde zejména o námitky obviněných E. K. a J. M., že nebyli seznámeni s vnitřními předpisy, ze kterých soudy vyvodily jejich povinnost spravovat majetek Č. s., a. s. a námitky všech tří obviněných, že po část doby, kdy byly smlouvy uzavírány, fungoval tzv. úvěrový výbor, který poskytnutí úvěru schválil nebo zamítl, takže obvinění mohli být v dobré víře, že vše odpovídá předpisům. Takové výhrady však nenaplnují dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., přičemž je nelze podřadit ani pod žádný z dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 tr. ř. Pokud by dovolání obviněných obsahovala jen tyto výtky, bylo by nutné je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť by byla podána z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř.

Obvinění v podrobnostech také namítají neexistenci zákonem či smluvně uložené povinnosti opatrovat a spravovat cizí majetek. Jde proto o námitku hmotně právního charakteru, která spadá pod rozsah ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Stejnou povahu má i výhrada dovolatelů, že zástavní smlouvy byly uzavírány pro případ nesplácení úvěrů, takže je vyloučen jejich úmysl způsobit škodu a soudy měly při stanovení výše škody vzít v úvahu hodnotu zástav.

Jelikož Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů k odmítnutí dovolání obviněných podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal ve smyslu § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002 (v rámci uplatněného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. právní posouzení skutků, jimiž byli obvinění uznáni vinnými soudem prvního stupně a které z hlediska právní kvalifikace nezměnil ani odvolací soud), v rozsahu a z důvodů relevantních námitek uvedených v dovoláních, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející. Po přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání obviněných jsou důvodná, a to na podkladě následujících skutečností.

Trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému způsobí značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek.

Z právní věty výroku o vině je zřejmé, že Obvodní soud pro Prahu 9 považoval objektivní stránku trestného činu za naplněnou tím, že obvinění porušili podle zákona uloženou povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek a způsobili takovým činem značnou škodu. Ve skutkové větě výroku o vině tento soud neuvedl žádný zákon, podle kterého byla obviněným uložena povinnost opatrovat a spravovat majetek banky, ani žádnou podle zákona jim uloženou povinnost, kterou porušili. Součástí výroku o vině je jen zjištění, že obvinění jednali nad rámec svých pravomocí v rozporu s vnitřními organizačními předpisy spořitelny vycházejícími z Opatření Č. n. b. o úvěrové angažovanosti bank ze dne 15. 4. 1993, a to zejména přílohou organizačního řádu Č. s., a. s., Městské pobočky v P. ze dne 21. 9. 1992 (u všech obviněných), u obviněné J. M. navíc v rozporu s rozhodnutím ředitele Č. s., a. s., Městské pobočky v P. ze dne 11. 4. 1994 a u obviněné Ing. M. P. v rozporu s rozhodnutím ředitele Č. s., a. s., Městské pobočky v P. (bez uvedení data), avšak toto zjištění zjevně nenaplnuje zákonný znak "podle zákona mu uloženou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek", a proto právní posouzení předmětných skutků jako trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. nemůže obstát.

Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku na str. 6 dospěl k závěru, že uvažovaný zákonný znak obvinění naplnili porušením jednak ustanovení § 73 odst. 1 písm. d), § 74 písm. f), g) zák. č. [65/1965](#) Sb., zákoníku práce (dále jen zák. práce) a jednak ustanovení § 12 - § 120 zák. č. [21/1992](#) Sb., o bankách. Z odůvodnění napadeného rozsudku vyplývá, že odvolací soud se ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že povinnost opatrovat cizí majetek vyplývá ze samotné pracovní činnosti konkrétního zaměstnance a jeho pracovního zařazení. Podle Nejvyššího soudu je tento právní názor nesprávný.

Podle § 73 odst. 1 písm. a) zák. práce byli pracovníci povinni pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a dodržovat zásady spolupráce s ostatními pracovníky. Podle § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce byli také povinni řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim organizací a střežit a ochraňovat majetek organizace před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. Podle § 74 písm. f), g) zák. práce byli vedoucí pracovníci povinni mimo jiné zabezpečovat dodržování právních a jiných předpisů a přijetí včasných a účinných opatření k ochraně majetku organizace (pozn. vše zákoník práce ve znění účinném v době činů, které jsou obviněným kladeny za vinu, přičemž zmíněné povinnosti ve stejném rozsahu stanoví i jeho současné znění).

V systematice zákoníku práce jsou citovaná ustanovení zařazena do části druhé, která upravuje pracovní poměr, a v tomto rámci jsou obsahem hlavy druhé, která upravuje pracovní kázeň a pracovní řád. Přitom jde o úpravu základních povinností zaměstnanců (dříve zákon používal označení pracovníků), resp. základních povinností vedoucích zaměstnanců (pracovníků). Z povahy výše citovaných ustanovení plyne, že uvedené základní povinnosti mají všichni zaměstnanci obecně při výkonu jakéhokoli zaměstnání v pracovním poměru bez ohledu na povahu konané práce. To znamená, že tato ustanovení nemají žádný zvláštní vztah ke správě majetku zaměstnavatele a neukládají zaměstnancům povinnost spravovat jeho majetek. Uvedená ustanovení na obecné úrovni vyjadřují, co je obsahem pracovní kázně, ale nevyjadřují žádnou konkrétní povinnost ve vztahu ke správě majetku zaměstnavatele. Pokud by za trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. bylo považováno již samotné porušení základních povinností zaměstnanců, resp. základních povinností vedoucích zaměstnanců, zakotvených v § 73 odst. 1 a v § 74 zák. práce, znamenalo by to v podstatě kriminalizaci porušování pracovní kázně.

Aby šlo o naplnění zákonného znaku "poruší podle zákona mu uloženou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek" ve smyslu § 255 odst. 1 tr. zák., musí pachatel porušit povinnost, kterou má ze zákona upravujícího nikoli pracovní kázeň, nýbrž správu majetku nějakého subjektu odlišného od pachatele, resp. která mu byla na podkladě takového zákona uložena. Z dikce § 255 odst. 1 tr. zák. je zřejmé, že mezi zákonem, podle něhož má pachatel povinnost, o jejíž porušení jde, a správou majetku poškozeného subjektu, musí být přímý vztah v tom smyslu, že správa tohoto majetku je předmětem úpravy daného zákona. V rámci této zákonné úpravy může být povinnost týkající se správy cizího majetku vymezena obecně, např. jako povinnost spravovat cizí majetek s péčí řádného hospodáře, nebo může být vymezena s různou mírou konkrétnosti tak, že za stanovených podmínek osoba vykonávající správu cizího majetku musí ohledně tohoto majetku nebo jeho části postupovat určitým způsobem, případně nesmí se spravovaným majetkem nebo jeho částí určitým způsobem nakládat apod. Pouze porušení takové povinnosti, má-li za následek škodu na cizím majetku ve výši předpokládané trestním zákonem, je při splnění dalších podmínek trestní odpovědnosti důvodem k závěru, že jde o trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák.

Pro názornost, jaký typ povinnosti je míněn, lze odkázat např. na úpravu rodičovské zodpovědnosti podle zák. č. [94/1963](#) Sb., o rodině, ve znění pozdějších zákonů. Podle § 37a odst. 1 zák. o rodině jmění dítěte jsou rodiče povinni spravovat s péčí řádného hospodáře. Podle § 37b odst. 1 věty první zák. o rodině v odůvodněných případech, kdy by majetkové zájmy dítěte mohly být ohroženy, ustanoví soud pro zvýšenou ochranu jeho jmění opatrovníka. Podle § 37b odst. 3 zák. o rodině soud vymezí rozsah jmění, které bude opatrovník s péčí řádného hospodáře spravovat. Zároveň určí, jakým způsobem má být, popřípadě nesmí být s jednotlivými částmi nakládáno. Zejména stanoví způsob výkonu vlastnických a jiných věcných práv a práv z duševního vlastnictví, způsob výkonu práv k cenným papírům a práv závazkových. Podle § 37b odst. 4 zák. o rodině opatrovník nesmí při správě jmění činit úkony, které jsou spojeny s nepřiměřeným rizikem. O povinnostech, které mají rodiče a opatrovník podle citovaných ustanovení, je namísto závěr, že jde o povinnosti uložené jim podle zákona.

Pokud v tomto usnesení Nejvyšší soud vycházel z opačného názoru než soudy obou stupňů v předmětné věci, tj. že povinnost, která je trestně sankcionována ustanovením § 255 tr. zák., nevyplývá z ustanovení o základních povinnostech zaměstnanců podle § 73 odst. 1 zák. práce, resp. z ustanovení o základních povinnostech vedoucích zaměstnanců podle § 74 zák. práce, jde o názor, který je zastáván v teorii trestního práva (viz např. Trestní právo hmotné, zvláštní část, Codex Praha 1997, str. 70). Tento názor koresponduje také s tím, jaký význam uvedeným povinnostem přikládá judikatura, byť při výkladu zákonných znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 3 písm. a) tr. zák. (viz č. [28/1992](#) Sb. rozh. tr.).

Soud prvního stupně také dospěl na str. 6 odůvodnění rozsudku k závěru, že obvinění při své činnosti porušili pravidla obezřetného podnikání, která jsou v obecné podobě formulována v ustanovení § 12 - § 120 zák. č. [21/1992](#) Sb., o bankách, ačkoliv tento zákon má pouze 47 paragrafů. Podle § 255 tr. zák. je sice možné v některých případech postihnout členy statutárních orgánů nebo příslušné odpovědné pracovníky bank, pokud porušují povinnost obezřetného podnikání bank, jak jsou zejména stanovena v § 12 až § 20b zák. č. [21/1992](#) Sb., z nichž některá jsou konkretizována opatřeními Č. n. b. vydanými podle § 15 citovaného zákona, ale jen za předpokladu, že pracovník banky byl členem statutárního orgánu banky nebo příslušným odpovědným pracovníkem a povinnost opatrovat a spravovat cizí majetek mu byla stanovena zákonem, resp. mu byla na podkladě takového zákona uložena.

V dovolání obvinění E. K. a J. M. také uplatnili námitku, že soudy obou stupňů nevzaly při hodnocení jejich zavinění v úvahu skutečnost, že při uzavírání úvěrových smluv byly uzavřeny i zástavní smlouvy, které pro případ nesplácení úvěrů mohly vyloučit možnost vzniku škody. Za situace, kdy zatím není jednoznačně zjištěné, zda a jakou povinnost obvinění porušili, bylo v dovolacím řízení bezpředmětné zabývat se úvahami ohledně subjektivní stránky v jednání obviněných (zejména jejího obligatorního znaku zavinění). Přesto však považuje Nejvyšší soud za nutné připomenout, že jde o úmyslný trestný čin, a proto úmyslné zavinění musí být dáno jak ve vztahu k porušení povinnosti uložené podle zákona nebo smluvně převzaté, tak ve vztahu k následku, přičemž pokud jde o těžší následek jako okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, postačí nedbalost (srov. znění § 3 odst. 3 a § 6 písm. a) tr. zák.). Trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 tr. zák. je úmyslným trestným činem, jehož zákonným znakem je způsobení škody. Proto se úmysl obviněného [minimálně ve formě úmyslu nepřímého - § 4 písm. b) tr. zák.] musí vztahovat i ke způsobené škodě jako k následku trestného činu.

Ze skutkových zjištění, které učinil soud prvního stupně, vyplývá, že při uzavírání úvěrových smluv byly skutečně uzavírány zástavní smlouvy na nemovitosti a byly rovněž uzavírány i ručitelské závazky. V této souvislosti však nelze přehlédnout jednak skutečnost, že zástavní práva se vztahovala ke stejným nemovitostem, kdy hodnota některých úvěrů převyšovala hodnotu zástav (např. u smluv uvedených v bodech I/2, 3, 5, 9, III/3 výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně) a jednak to, že byly uzavírány vzájemné ručitelské závazky mezi ekonomicky spjatými

dlužníky, což mohlo zásadně ovlivnit úspěšnost vymáhání splácení poskytnutých úvěrů.

Jelikož výrok, kterým byli obvinění E. K., J. M. a Ing. M. P. uznáni vinnými trestným činem porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., spočívá na nesprávném právním posouzení skutku ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jsou v důsledku tohoto nedostatku vadné i navazující výroky o trestu a samostatně nemůže obstát ani výrok podle § 229 odst. 1 tr. ř. Proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně všech obviněných zrušil v celém rozsahu rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2003, sp. zn. 61 To 519/2002, a Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 21. 5. 2002, sp. zn. 2 T 221/2000. Dále podle § 265k odst. 2 tr. ř. současně zrušil všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Obvodnímu soudu pro Prahu 9 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Při novém projednání věci se Obvodní soud pro Prahu 9 bude především zabývat otázkou, zda všichni obvinění byli členy statutárního orgánu nebo byli odpovědnými pracovníky bank a jakou porušili povinnost, která jim byla uložena podle zákona nebo kterou převzali smluvně jako povinnost spravovat cizí majetek (majetek banky), a při rozhodování se bude řídit právním názorem, jenž v tomto usnesení vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Při posuzování otázky, zda obvinění porušili povinnost spravovat majetek banky uloženou jim podle zákona, bude zkoumat, zda nešlo o povinnost uloženou např. podle § 9 odst. 1 písm. b), c) zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, v tehdy účinném znění, neboť toto ustanovení je zákonným zmocněním k tomu, aby banka ve stanovách upravila pravomoc a odpovědnost vedoucích zaměstnanců, resp. pravomoc a odpovědnost dalších zaměstnanců ústředí a poboček, případně jiných organizačních jednotek banky, oprávněných k provádění bankovních obchodů. Pokud soud prvního stupně učiní závěr, že se obvinění dopustili trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., tak ve skutkových zjištěních výroku o vině uvede konkrétní ustanovení zákona nebo smlouvu, ze kterých bude vyplývat povinnost obviněných opatrovat či spravovat předmětný majetek včetně zdůvodnění z jakých skutečností dovozuje úmysl obviněných i ve vztahu ke způsobenému následku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)
- [Výkon trestu](#)
- [Účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)